

پژوهشگر تربیت کنیم

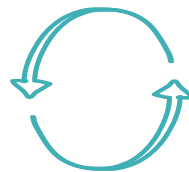
«پژوهش یکی از مهم‌ترین روش‌های کسب آگاهی، شناخت و توسعه تفکر و عمل است که در توسعه کشورها، جوامع، سازمان‌ها، نهادها و نظام‌های آموزشی نقش بسیار مهمی دارد. یکی از هدف‌های اصلی تدریس و یادگیری، تربیت دانش‌آموز فکور و پژوهنده است که

روح‌الله رضاعلی

دانشجوی دکترای برنامه‌ریزی آموزشی

بتواند در جامعه نقش‌های خود را به درستی ایفا کند...»

در حال نوشتن مطالب بالا برای حضور در مراسم هفته پژوهش بودم. قرار بود در مراسمی که یکی از مناطق آموزشی

برای معلمان تدارک دیده بود، سخنرانی کنم. برای همین شروع کردم به مطالعه و جست‌وجو در فایل‌ها و مطالب قبلی. پس از چند ساعت مطالعه، شروع به نوشتن کردم: «پژوهش یکی از مهم‌ترین روش‌های ...»

چند خطی نوشتیم، اما کم‌کم داشتیم حس نوشتن در مورد پژوهش و دانش‌آموز پژوهنده را از دست می‌دادم. در گوشه ذهنم نیرویی می‌گفت: این همه حرف و عبارات تکراری! آیا وضعیت دانش‌آموزان ایرانی را در مطالعه تیمز ندیده‌ای؟ چرا این همه شعار می‌دهی؟ قرار است عده‌ای را سرگرم کنی؟ تردید عجیبی سراسر وجودم را گرفت. نمی‌توانستم به این ندا که هر از گاهی سراغم می‌آمد، بی‌توجه باشم. این بار صدایش بلندتر شده بود، به‌خصوص که او هم می‌دانست شرایط در این سال‌های اخیر به‌شدت کیفیت آموزش و یادگیری را تحت‌الشعاع قرار داده است.

با افکاری پریشان، ساعت‌ها را سپری کردم تا اینکه روز همایش رسید. سالن جلسه مملو از جمعیت بود. مسئولان شهری در ردیف‌های جلو نشسته بودند و در فاصله‌ای محسوس از معلمان و دانش‌آموز قرار گرفته بودند.

وقتی پشت تریبون قرار گرفتیم، ناخودآگاه گفتیم: «وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» آنان در خلقت آسمان‌ها و زمین می‌اندیشند.

«أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ» پس آیا در قرآن

تدبر و اندیشه نمی‌کنند؟

«أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ» آیا آنان

در باره خویشتن نمی‌اندیشند؟

«أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ

قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا» آیا در زمین سیر

نمی‌کنند تا آثار گذشتگان را با دیده دل بنگرند و تعقل کنند.

سالن پر شد از سکوت. کمی ترسیدم.

نگاهی به دانش‌آموزان کردم. توجهم به

دانش‌آموزی جلب شد که عینک به چشم داشت و با دست زیر چانه، غرق نگاه من شده بود. گفتم:

«ای برادر تو همه اندیشه‌های

مابقی خود استخوان و ریشه‌ای

گر گل است اندیشه تو گلشنی

ور بود خاری تو هیمة گلخنی

اگر نظریه‌های تربیتی و یادگیری را دقیق بررسی کنیم، می‌توانیم نتیجه بگیریم همگی حامی تفکر هستند و مدرسه‌ها به‌عنوان محیط‌های آموزشی و فرهنگی، در تربیت علمی و پژوهشی و اساساً تفکر دانش‌آموزان و معلمان، نقش مهمی برعهده دارند.

دانش‌آموز پژوهنده خود می‌تواند در خدمت یادگیری، ارتقای کیفیت آموزش و از پیامدهای آن، پیشرفت در جامعه

باشد دقیقاً اولین توصیه در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، توصیه به علم و پژوهش است که آن را وسیله عزت و قدرت کشور می‌داند.

اگر می‌خواهیم انسانی قدرتمند و با عزت باشیم، باید خودمان و دانش‌آموزان را به توانایی در پژوهش مجهز کنیم. حقیقت‌جویی در فطرت و نهاد انسان است و تدریس و آموزش باید تلاش کند مهارت‌های حقیقت‌یابی (پژوهندگی) را در دانش‌آموزان احیا کند.

در این لحظات احساس کردم باید راه‌حلی برای پرورش دانش‌آموز پژوهنده ارائه دهم و سخنرانی را به اتمام برسانم. چند ثانیه‌ای سکوت و بعد این سؤال را مطرح کردم: حال چگونه می‌توانیم دانش‌آموز پژوهنده تربیت کنیم؟

۱. اولین قدم، آشناسدن معلمان با پژوهش است؛ البته نه پژوهش‌های دستوری و بخشنامه‌ای (که ان‌شاءالله در فرصتی

دیگر خواهیم گفت پژوهش خود می‌تواند

علیه پژوهش باشد، به‌ویژه اگر پژوهش‌های

دستوری راهبرد ما باشند.) در فضای آن

کلاسی دانش‌آموز پژوهنده پرورش پیدا

می‌کند و انگیزه‌اش فوران می‌کند که معلم

آن کلاس، خودش پژوهشگر باشد.

۲. محتواهای آموزشی و پژوهشی تهیه

کرد. در این باره در محتوای کتاب‌های

درسی اقدامات خوبی صورت گرفته‌اند که

باید از این برنامه‌های درسی صیانت کرد.

۳. بازدید علمی از مراکز پژوهشی و

گفت‌وگو با پژوهشگران و دعوت از آن‌ها

برای حضور در مدرسه را اولویت برنامه‌های

اردویی قرار دهیم.

۴. پژوهش یک فعالیت تیمی و گروهی

است. بنابراین، آموزش مهارت‌های گروهی

را در مدرسه به‌عنوان یک راهبرد تعیین کنیم.

۵. کتابخانه مدرسه را با اتصال به سایر

کتابخانه‌های مدارس مجاور و حتی مراکز علمی و دانشگاهی تجهیز و ارتقا دهیم.

۶. برای مدرسه یا قطب‌های آموزشی، مجله پژوهش

دانش‌آموزی طراحی کنیم تا دانش‌آموزان نتایج پژوهشی خود را به ثبت برسانند.

۷. همایش‌های سالیانه پژوهش دانش‌آموز در مناطق آموزشی برگزار کنیم.

بی‌شک، نظام آموزش و پرورش ما با گفتمان‌سازی و گسترش پژوهش متحول خواهد داشت. «پژوهش یکی از مهم‌ترین روش‌های کسب آگاهی، شناخت و توسعه تفکر و عمل است که در توسعه کشورها، جوامع، سازمان‌ها، نهادها و نظام‌های آموزشی نقش بسیار مهمی دارد. یکی از هدف‌های اصلی تدریس و یادگیری، تربیت دانش‌آموز فکور و پژوهنده است که بتواند در جامعه نقش‌های خود را به درستی ایفا کند ...»

